

Reactie op brief Gemeente Enschede over MAU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 november 2014

Naar aanleiding van uw verzoek om een reactie op de brief van Enschede van 9 september 2014 met betrekking tot de meerjarige aanvullende uitkering (MAU), bericht ik u het volgende.

In bedoelde brief verzoeken alle fracties van de gemeenteraad van Enschede, u ervoor zorg te dragen dat:

- de gemeente een MAU-uitkering krijgt op basis van haar reële mogelijkheden om de werkgelegenheid te beïnvloeden;
- het maximale tekort, dat als gevolg van de stoornissen in het verdeelmodel gaat optreden, mee te laten bewegen met het actuele tekort op het boekjaar 2015;
- de gemeente niet gedwongen wordt te bezuinigen op de uitkeringen en de minimale sociale randvoorwaarden voor mensen kunnen worden gewaarborgd.

In de brief schetsen de raadsfracties dat de gemeente veel doet binnen de mogelijkheden die er zijn, maar dat de werkgelegenheidssituatie flink tegenzit, in het bijzonder met betrekking tot de onderkant van de arbeidsmarkt. Verder gaan de raadsfracties in op de MAU en de daarmee samenhangende verplichting voor de gemeente om de effecten van haar beleid en uitvoering te verbeteren.

Met betrekking tot de MAU kan ik u melden dat voor Enschede is onderzocht in welke mate haar tekort kan worden verklaard door een niet optimale werking van het verdeelmodel en wat, hiervan afgeleid, de reële mogelijkheden zijn voor de gemeente om via maatregelen in de sfeer van beleid en uitvoering haar tekort terug te dringen. Op basis van dit onderzoek is Enschede een eigen bijdrage opgelegd van 5%, als ook een verbeterverplichting. Hiertoe heeft het College, met instemming van de Raad, een verbeterplan opgesteld dat voldoende vertrouwen geeft dat Enschede zal slagen in haar missie en zal voldoen aan de uitkeringsvoorwaarden. Naar aanleiding van de door Enschede ingezonden voortgangsrapportage, heeft de Toetsingscommissie WWB mij laten weten dat de gemeente in 2013 aan haar verplichtingen heeft voldaan. Ten opzichte van 2012 is het tekort opgelopen, maar minder hard dan de gemeente vooraf had geprognoseerd. Voor 2013 heb ik de MAU-uitkering voor Enschede vastgesteld op € 2.888.226, zijnde het tekort boven de 5% eigen bijdrage. Uit haar voortgangsrapportage blijkt voorts dat de gemeente erop aanstuurt dat haar tekort over 2014 minder bedraagt dan 5%, maar ook dat zij verwacht dat haar tekort in 2015 weer zal toenemen. Eerder dit jaar heb ik het College er al op gewezen dat het belangrijk is, gegeven het dynamische en complexe krachtenveld waarbinnen de uitvoering van de WWB geschiedt, dat het College voortdurend monitort dat realisatie van de verbeteringen volgens plan verloopt en, indien dit niet zo is, het tijdig adequate correctiemaatregelen neemt. Het is immers de verantwoordelijkheid van de gemeente om maatregelen te treffen, binnen het wettelijk kader, om de thans verwachte toename van het tekort te keren. Dit is een belangrijke voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op de MAU, als voorziening die gebaseerd is op intergemeentelijke solidariteit. Vanaf 2015 ontstaat een nieuwe situatie. De Participatiewet treedt dan in werking. Tegelijk wordt een nieuw verdeelmodel van toepassing, waarover ik uw Kamer heb geïnformeerd via mijn brief van 29 september 2014 (30 545,

nr. 140). Voor Enschede pakt het nieuwe model beter uit dan het oude model. In 2015 krijgt de gemeente Enschede 0,9% meer budget dan in 2014, terwijl tegelijkertijd het macrobudget in 2015 ongeveer 4% daalt als gevolg van beleidsontwikkelingen. Dat betekent dat Enschede in 2015 ten opzichte van het landelijk gemiddelde een bijna 5% hoger budget heeft.

In genoemde brief heb ik uw Kamer ook gemeld wat mijn voornemens zijn met betrekking tot de aanpassing van de aanvullende uitkeringen. Vertaald voor Enschede houden die voornemens in dat de MAU-uitkering formeel wordt beëindigd ingaande 1 januari 2015 en dat, bij een blijvend tekort in 2015, de gemeente een beroep kan doen op het nieuwe, tijdelijke vangnet voor 2015, waarbij de eigen bijdrage gehandhaafd blijft op het niveau dat anders volgens de MAU-beschikking zou hebben gegolden. Deze regeling biedt de gemeente Enschede extra zekerheden voor 2015, zodat de overgang van de MAU naar het nieuwe vangnet niet leidt tot een verslechtering van haar positie.

Enschede heeft bezwaar gemaakt tegen de vastgestelde eigen bijdrage van 5% en de daaraan gekoppelde verbeterverplichting. Zoals gebruikelijk tijdens een lopende juridische procedure zal ik mij onthouden van inhoudelijke oordelen. Wel kan ik u enkele feitelijke mededelingen doen op basis van de actuele (juridische) situatie.

De MAU biedt primair compensatie voor meerjarige tekorten met betrekking tot het WWB-budget, indien het tekort verband houdt met een niet optimale werking van het objectief verdeelmodel in de specifieke situatie van de gemeente, de zogeheten verdeelstoornis. Indien wel sprake is van een verdeelstoornis, maar hiermee niet het volledige tekort van de gemeente kan worden verklaard, geldt dat de gemeente in staat wordt geacht – op basis van de algemene uitgangspunten van het systeem van budgetbekostiging – invloed te kunnen uitoefenen op het resterende tekort.

Na het verstrijken van een eerdere MAU-periode, heeft de gemeente op 21 maart 2013 bij de onafhankelijke Toetsingscommissie WWB een verzoek ingediend om over een nieuwe periode in aanmerking te komen voor een MAU-uitkering. Namens deze commissie heeft de Inspectie SZW onderzocht of aantoonbaar sprake is van een verdeelstoornis. De inspectie heeft hierbij, volgens de vaste procedure, gebruik gemaakt van de uitkomsten van een oriënterend onderzoek door een externe deskundige op het terrein van het verdeelmodel. Uit het onderzoek voor Enschede is gebleken dat het tekort van de gemeente aantoonbaar voor 30,7% kan worden verklaard vanwege een verdeelstoornis. De gemeente heeft zich bereid verklaard het resterende deel van het tekort in een tijdsbestek van drie jaar volledig weg te werken, waartoe zij een adequaat verbeterplan heeft opgesteld. Dit verbeterplan heeft de Toetsingscommissie WWB het vertrouwen geboden dat de gemeente Enschede het beïnvloedbare deel van haar tekort in drie jaar volledig zal hebben weggewerkt. Dit vertrouwen is essentieel, want zonder dit vertrouwen kan geen MAU-uitkering worden toegekend. Enschede is over de periode 2013–2015 toegelaten tot de MAU, waarbij de feitelijke uitkering jaarlijks achteraf wordt vastgesteld aan de hand van de formele jaarverantwoording. Aan de toelating tot de MAU zijn voor Enschede verplichtingen verbonden. Zo moet de gemeente haar tekortreductie realiseren in lijn met het door haar, met instemming van de Raad, vastgestelde verbeterplan, waarbij haar tekort over 2015 niet meer mag bedragen dan € 1.329.688. Dit bedrag wordt, zoals vermeld in de beschikking, nog wel gecorrigeerd voor de ontwikkeling van het landelijk beschikbare budget als bedoeld in artikel 69 WWB (PW) in 2015 ten opzichte van 2012. De gemeente moet zich jaarlijks verantwoorden over de juiste naleving van de opgelegde verplichtingen,

op basis waarvan wordt beoordeeld of aanleiding bestaat tot verlaging of intrekking van de uitkering.

Tot slot wijs ik nog op de beantwoording, d.d. 14 oktober 2014, van de vragen van Kamerlid Karabulut (SP), met kenmerk 2014Z15515, waarin ik onder meer inga op de werkgelegenheidssituatie in Enschede en de nuancering van het door de gemeente gebruikte werkloosheidspercentage en het aantal beschikbare banen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Klijnsma